

Sygn. akt III AUa 1026/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 września 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Białecka (spr.)
Sędziowie:	SSA Urszula Iwanowska SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 20 września 2018 r. w Szczecinie

sprawy (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

przy udziale W. S., A. C., D. K. A. P.

o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji płatnika składek

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 23 września 2015 r. sygn. akt VII U 3207/14

1. oddała apelację,
2. odstępuje od obciążenia płatnika składek kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Urszula Iwanowska SSA Barbara Białecka del. SSO Gabriela Horodnicka

- Stelmaszczuk

Sygn. akt III AUa 1026/15

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją nr (...). (...) z 29 października 2012 roku, częściowo zmienioną decyzją nr (...). (...) (...) z 23 stycznia 2015 roku, stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne W. S. podlegającego ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek (...) Spółki z ograniczoną

odpowiedzialnością w S. wynosi w okresie od grudnia 2002 roku do maja 2009 roku kwoty szczegółowo określone w treści decyzji.

Natomiast decyzją nr (...). (...) (...) z 20 grudnia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że:

- W. S. z tytułu wykonywania pracy na podstawie umów zlecenia zawartych ze spółką cywilną (...) – od 1 stycznia 2003 r. pod nazwą (...) S.C. D. P. i A. P., a wykonywanych na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S., tj. pracodawcy, z którym pozostawał jednocześnie w stosunku pracy, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik płatnika składek (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. w rozumieniu art. 8 ust. 2a w okresie wskazanym w decyzji

- płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne z ww. tytułu za W. S. jest (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S..

Z powyższymi decyzjami nie zgodził się płatnik składek (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S., który wniósł o ich zmianę poprzez orzeczenie, że ubezpieczony z tytułu wykonywania pracy na podstawie umów zlecenia zawartych ze spółką (...) nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu i zdrowotnemu jako pracownik płatnika składek i w konsekwencji ustalenie, że powód nie jest płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne za W. S. z tytułu pracy wykonywanej przez ubezpieczonego na rzecz spółki (...).

W odpowiedziach na odwołania pozwany organ rentowy wniósł o ich oddalenie w całości, z argumentacją jak w zaskarżonych decyzjach.

Wyrokiem z dnia 23 września 2015 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych umorzył postępowanie w części uwzględnionej decyzją z dnia 23 stycznia 2015 roku nr (...). (...) (...), oddalił odwołania w pozostałym zakresie, zasądził od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, zasądził od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. na rzecz D. K. i A. P. kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że spółka cywilna (...) istniała od października 2000 roku do 31 grudnia 2010 roku. Przedmiotem jej działalności były usługi marketingowe, sprzedaż detaliczna, usługi przewozowe oraz usługi kasowo-socjalne.

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. prowadzi działalność polegającą na przewozach autobusowych pasażerów w komunikacji zbiorowej na terenie miasta S. i gmin ościennych.

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. zawarło ze spółką (...) dwie umowy o świadczenie usług. Umowy te były kilkakrotnie aneksowane.

Pierwsza umowa została nawiązana w dniu 4 grudnia 2000 roku na czas nieokreślony i została rozwiązana na mocy kolejnej umowy o świadczenie usług z 1 stycznia 2009 roku, zawartej również na czas nieokreślony.

W ramach ww. umów (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. zlecało spółce (...) świadczenie usług polegających na prowadzeniu pojazdów autobusowych zlecającego. Usługi te spółka (...) miała wykonywać w oparciu o rozkłady jazdy obowiązujące na danej linii autobusowej, taborem autobusowym (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S., przy pomocy kierowców posiadających wymagane prawem uprawnienia.

Potrzeba nawiązania współpracy przez płatnika składek (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. ze spółką (...), wynikała z braku możliwości realizacji zadań nałożonych na płatnika przez organizatora transportu w gminie, w oparciu wyłącznie o osoby zatrudnione w charakterze kierowców u płatnika.

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. nie mogąc uwzględnić w grafiku pracy godzin nadliczbowym swoich pracowników, zlecał spółce (...) świadczenie usług polegających na prowadzeniu jego pojazdów autobusowych.

Do realizacji umów zawartych ze (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S. spółka (...) zatrudniła na podstawie umów zlecenia m.in.: W. S..

W powyższych okresach zainteresowany był jednocześnie pracownikiem (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. i świadczył pracę jako kierowca autobusu.

Stawki godzinowe wynagrodzeń osób pracujących na podstawie umów zlecenia w spółce (...) związane z realizacją umów zawartych ze (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S. były jednakowe, a ulegały jedynie zmianie, gdy dana osoba przechodziła na emeryturę.

Spółka (...) pod koniec każdego miesiąca przekazywała (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S. informacje odnośnie ilości godzin przepracowanych przez każdą z osób pozostającą z nią w stosunku zlecenia. Zestawienia te były podstawą naliczania wynagrodzenia dla danego zleceniobiorcy.

Od kwietnia 2011 roku, tj. po podpisaniu aneksu nr (...) do umowy o świadczenie usług z dnia 1 stycznia 2009 roku, spółka (...) zaczęła przekazywać (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S. informacje na temat wysokości wynagrodzeń wypłacanych osobom, z którymi łączyły ją umowy cywilnoprawne, a które były pracownikami drugiej spółki..

W okresach objętych zaskarżonymi decyzjami (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. było jedynym przewoźnikiem, na rzecz którego spółka (...) wykonywała zlecenia.

Od uzyskanych przez zainteresowanych wynagrodzeń z tytułu wykonania umów zlecenia zawartych ze spółką (...), ani ta spółka, ani (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. nie odprowadziło składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe.

W poradniku znajdującym się na stronie internetowej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, w wersji obowiązującej do 2011 roku, wskazano, że: „Również osoby, które w ramach umowy zlecenia zawartej z innym podmiotem niż własny pracodawca wykonują pracę na rzecz swojego pracodawcy, podlegają z tytułu umowy zlecenia ubezpieczeniom społecznym tak jak z umowy o pracę, tj. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu. Zleceniodawca dokonuje zgłoszenia zleceniobiorcy do tych ubezpieczeń na druku ZUS ZUA, z kodem tytułu ubezpieczeń właściwym dla pracownika ((...))”.

Po dokonaniu powyższych ustaleń Sąd Okręgowy zważył, że odwołania płatnika składek (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S., stanowiące przedmiot rozpoznania w sprawie niniejszej, okazały się w całości niezasadne.

W ocenie Sądu Okręgowego stan faktyczny pozostawał w przedmiotowej sprawie praktycznie bezsporny. Sąd ustalił go na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach przeprowadzonej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych kontroli, dokumentów dołączonych do akt sprawy.

W ocenie Sądu orzekającego także zeznania ww. osób były wiarygodne, ponieważ były jasne i co do zasady spójne, a nadto korespondowały z dokumentami zebranymi w niniejszej sprawie.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że odnośnie zainteresowanego pozwany organ rentowy wydał dwa rodzaje decyzji - o objęciu ubezpieczeniem emerytalnym, rentowymi, chorobowym i wypadkowym z tytułu świadczenia pracy na podstawie umów zlecenia zawartych ze spółką (...), a wykonywanych na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S., które w tym samym czasie było ich pracodawcą w ramach stosunku pracy oraz decyzje dotyczące wysokości podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia.

W świetle powyższego, Sąd I instancji ocenił, że spór w rozpoznawanej sprawie dotyczył interpretacji przepisu art. 8 ust. 2a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.).

Sąd Okręgowy wskazał, że stosownie do treści art. 8 ust. 2a ww. ustawy, za pracownika w rozumieniu tej ustawy, uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

Przepis ten został dodany do ustawy systemowej na mocy art. 1 pkt 4 lit. b ustawy z 23 grudnia 1999 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1999 r. Nr 110, poz. 1256) i wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1999 roku. Rozszerza on pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie to dotyczy dwóch sytuacji. Pierwszą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z wymienionych umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy. Drugą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z tych umów przez osobę, która umowę taką zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Przesłanką decydującą o uznaniu takiej osoby za pracownika w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest to, że będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy z danym pracodawcą, jednocześnie świadczy ona na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej, zawartej z nim lub inną osobą.

W konsekwencji, nawet gdy osoba ta (pracownik) zawarła np. umowę zlecenia z osobą trzecią, to pracę w jej ramach wykonuje faktycznie dla swojego pracodawcy – to on uzyskuje rezultaty jej pracy (tak Sąd Najwyższy w uchwale z 2 września 2009 r., sygn. akt II UZP 6/09, Lex nr 514221).

Podstawowym skutkiem uznania osoby wskazanej w art. 8 ust. 2a za pracownika, jest objęcie jej obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym, rentowymi, chorobowym i wypadkowym tak jak pracownika (art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). W związku z tym osoba ta podlega obowiązkowi zgłoszenia do wymienionych ubezpieczeń społecznych. Obowiązek ten obciąża płatnika składek (art. 36 ust. 1 i 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Zważywszy, że w stosunku do pracownika płatnikiem składek jest pracodawca (art. 4 pkt 2 lit. a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), a art. 8 ust. 2a rozszerza pojęcie pracownika na jego dalszą aktywność w ramach umowy cywilnoprawnej, jeżeli w jej ramach świadczy on pracę na rzecz swojego pracodawcy, naturalne i zgodne z wykładnią literalną tego przepisu jest uznanie, że także w zakresie tej sfery aktywności należy go uznać na potrzeby ubezpieczeń społecznych za pracownika tego właśnie pracodawcy (tak Sąd Najwyższy w uchwale z 2 września 2009 r., sygn. akt II UZP 6/09, op. cit.).

Pracodawca, ustalając podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu stosunku pracy, powinien więc zsumować wynagrodzenie z umowy cywilnoprawnej z wynagrodzeniem ze stosunku pracy. Takie rozwiązanie wydaje się również uzasadnione w sytuacji, gdy umowa cywilnoprawna została zawarta z innym podmiotem (osobą trzecią), lecz praca w jej ramach jest wykonywana na rzecz pracodawcy. Stosownie do regulacji przepisu art. 18 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przychód z tytułu umowy cywilnoprawnej jedynie "uwzględnia się" w podstawie wymiaru składek z tytułu stosunku pracy. Pracodawca może więc dokonać potrącenia ze środków pracownika uzyskanych u niego (tak Sąd Najwyższy w uchwale z 2 września 2009 r., sygn. akt II UZP 6/09, op. cit.).

Tożsamą wykładnię art. 8 ust. 2a omawianej ustawy - podzielaną w pełni przez Sąd I instancji rozpoznający niniejszą sprawę – zaprezentował Sąd Najwyższy w najnowszej uchwale z 6 lutego 2014 roku, sygn. akt II UK 279/13. Sąd Najwyższy wskazał dodatkowo we wspomnianej uchwale, że przepis art. 8 ust. 2a wprowadza wyjątek od reguły z art. 9 ust. 1 ustawy systemowej, że umowa zlecenia jest zwolniona z obowiązku ubezpieczenia społecznego w sytuacji, gdy występuje u tej samej osoby obok umowy o pracę. Celem wprowadzenia takiej regulacji było wyeliminowanie sytuacji, w których w ramach umowy cywilnoprawnej ubezpieczony wykonywałby te same obowiązki, które świadczył w ramach umowy o pracę, wskutek czego pracodawca nie musiałby zatrudniać pracownika w większym wymiarze czasu pracy lub w godzinach nadliczbowych i odprowadzać składek na ubezpieczenia społeczne od wyższego wynagrodzenia.

Sąd Okręgowy zważył, że sytuacja przewidziana w art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych miała miejsce w niniejszej sprawie, albowiem zainteresowani w ramach umów zlecenia zawartych ze spółką (...), działali faktycznie na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S., tj. podmiotu, z którym jednocześnie łączyły ich umowy o pracę.

W tym kontekście Sąd orzekający wyjaśnił, iż zwrot „działać na rzecz” użyty został w art. 8 ust. 2 a ustawy systemowej w innym znaczeniu, niż w języku prawa, w którym działanie „na czyjąś rzecz” może odbywać się w wyniku istnienia określonej więzi prawnej. Chodzi tutaj o pewną sytuację faktyczną, w ramach której pracodawca w wyniku umowy o podwykonawstwo przejmuje w ostatecznym rozrachunku rezultat pracy wykonywanej na rzecz zleceniodawcy, przy czym następuje to w wyniku zawarcia jednej z umów wymienionych w powołanym przepisie z osobą trzecią oraz zawartej umowy cywilnoprawnej między pracodawcą i zleceniobiorcą (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 27 czerwca 2013 r., sygn. akt III AUa 2027/12, Lex nr 1342233 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 21 czerwca 2013 r., sygn. akt III AUa 1054/13, Lex nr 1363247).

Umowy nawiązane przez zainteresowanych ze spółką (...) zostały zawarte w celu wykonania przez tę spółkę umowy ze (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S.. Potrzeba nawiązania współpracy przez spółkę (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w S. wynikała z braku możliwości realizacji przez drugi z ww. podmiotów zadań nałożonych przez organizatora transportu w gminie w oparciu wyłącznie o osoby zatrudnione w charakterze kierowców w ramach stosunku pracy.

Zakres obowiązków zleconych zainteresowanemu na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych ze spółką (...) oraz umów nawiązanych ze (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S. pokrywał się – były to czynności związane z obsługą autobusów (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S..

W tej sytuacji Sąd Okręgowy uznał, że nie może budzić wątpliwości, iż płatnikiem składek za czynności wykonywane przez zainteresowanego w ramach umów cywilnoprawnych nawiązanych ze spółką (...), jest (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S..

Nie umknęło uwadze Sądu Okręgowego, że strona powodowa kwestionowała stanowisko organu rentowego, wskazując na wiążący charakter poradnika umieszczonego na stronie internetowej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, z którego wynikało, iż obowiązany do zapłaty składek za pracowników przyjmujących u osób trzecich zlecenie jest zleceniobiorca. Argumentacja ta, w ocenie Sądu orzekającego, jest jednak chybiona.

Sąd Okręgowy wskazał, że nie ma istotnego znaczenia, jaki charakter ma taki poradnik. Kwestia, czy interpretacja dokonana w takim poradniku jest słuszna, czy niesłuszna nie ma w niniejszym postępowaniu znaczenia, ponieważ rolą sądu jest orzekanie zgodnie z literą prawa.

Przepis art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest jasny i czytelny, stąd zakładając, że płatnik składek zapoznał się z tą normą, nie powinien mieć wątpliwości, jak należy ją stosować.

Poza tym w przypadku przedsiębiorców miernik staranności w stosowaniu prawa określa się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru prowadzonej działalności, w związku z czym w razie ewentualnych trudności z wykładnią art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, płatnik składek winien zasięgnąć porady prawnej.

Z wyrokiem w części co do punktów II – IV nie zgodził się płatnik składek. Rozstrzygnięciu zarzucił:

1. naruszenie prawa materialnego - przepisu art. 18 ust.1a w związku z art. 4 ustawy z dnia 13.10.1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. 2013 poz.1442 ze zm.), zwanej dalej „ustawą systemową” i przepisu § 2 ust. 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru zobowiązany jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 78, poz. 468), przez ich wadliwą wykładnię i zastosowanie polegające na błędnym przyjęciu, że płatnik jako pracodawca zainteresowanych, zobowiązany jest do wspólnego rozliczenia i zapłaty składek na ubezpieczenie społeczne od

wynagrodzenia, wypłaconego zainteresowanym przez (...) Spółkę Cywilną jako podmiot trzeci zewnętrzny, w związku z zawartymi i wykonywanymi przez zainteresowanych z tym podmiotem umowami cywilnoprawnymi w latach 2001 - 2009;

2. naruszenie prawa materialnego - przepisu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej w związku z art. 734 k.c. i art. 2 k.p. przez ich wadliwą wykładnię i przyjęcie, że zainteresowani w ramach umów cywilnoprawnych zlecenia zawartych z (...) Spółką Cywilną w latach 2001 - 2009 pracowali na rzecz płatnika a nie na rzecz drugiej strony umowy, co w konsekwencji pozwala uznać ich za pracowników w rozumieniu prawa ubezpieczeń społecznych;

3. naruszenie prawa materialnego - przepisu art. 68 ust.1.1);7);8) i art.83 d ustawy

systemowej w związku z art. 2, 84 i 217 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, poprzez:

- nieuzasadnione okolicznościami spornej sprawy całkowite zdezawuowanie przez Sąd Okręgowy interpretacji art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, dokonywanej i publikowanej przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 05.05.2001 roku oraz organ państwowy jakim jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych na rządowych stronach internetowych w latach 1999 -2011, w postaci Poradnika dla płatników składek na ubezpieczenie społeczne i uznanie, że wykładnia pisemna dokonywana przez państwowy organ rentowy i powszechnie publikowana nie ma charakteru wykładni autentycznej i nie może być uznana za adekwatne źródło interpretacji przepisów prawa ubezpieczeń społecznych;

- przyjęcie przez Sąd (choć nie wyrażone dosłownie, a wynikające z przywołania wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27.06.2013 roku sygn. akt: III AUa 2027/12), że interpretacja przepisu art. 8 ust.2a ustawy systemowej, dokonana przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 02.09.2009 roku sygn. akt : II UZP 6/09 w sposób inny niż czynił to organ rentowy w latach 1999 - 2001 i przywołana w zaskarżonym wyroku, nie narusza przepisów art. 2, 84 i 217 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

4. naruszenie przepisów postępowania mających wpływ na wynik sprawy

- przepisu art. 227 k.p.c., art.232 k.p.c. i art. 233 §1 k.p.c. poprzez przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów i bezpodstawne oddalenie wniosku dowodowego płatnika o przesłuchanie Dyrektora Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w S. Z. Z. na okoliczność charakteru prawnego Poradnika dla płatników składek, zamieszczonego na oficjalnej stronie internetowej Zakładu oraz skutków zastosowania się płatników składek do nakazów wynikających z zamieszczonych w nim przykładów, praktyki ZUS stosowanej w latach 1998-2011 co do wykładni przepisu art. 8 ust.1 i 2a ustawy systemowej i obowiązków płatników składek na ubezpieczenie społeczne w stosunku do pracowników, wykonujących pracę na podstawie umowy zlecenia na rzecz pracodawcy za pośrednictwem osoby trzeciej, wykładni przepisów art. 8 ust.1 i 2a ustawy systemowej w zakresie j.w. obowiązującej i stosowanej przez ZUS do 08.04.2011 roku, przesłanek i podstawy prawnej stosowania przez ZUS zmienionej z dniem 08.04.2011 roku wykładni przepisu art. 8 ust.1 i 2a Ustawy systemowej z mocą wsteczną od 2001 roku.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku i w konsekwencji zmianę zaskarżonych decyzji:

nr (...)(...) z dnia 29.10.2012 roku i nr (...). (...) z dnia 20.12.2013 roku

poprzez ustalenie że:

- zainteresowany W. S. objęty ww. decyzjami z tytułu wykonywania pracy na podstawie umów zlecenia zawartych z (...) Spółką Cywilną w latach 2001 – 2009 nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu i zdrowotnemu jako pracownik płatnika składek;

- (...) Sp. z o.o. nie jest płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne zainteresowanego, z tytułu pracy świadczonej przez zainteresowanego na rzecz (...) Spółki Cywilnej w latach 2001 – 2009.

Nadto skarżący wniósł o orzeczenie o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego stosownie do wydanego rozstrzygnięcia, a ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania

Sądowi Okręgowemu w Szczecinie, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za obie instancje.

Ponadto wniósł o zawieszenie postępowania do czasu prawomocnego rozpoznania apelacji w sprawie III AUa 766/14, zawisłej w tutejszym Sądzie Apelacyjnym w identycznym stanie prawnym.

Odpowiedź na apelację złożyli zainteresowani oraz organ rentowy. Organ wniósł o oddalenie apelacji w całości oraz zasądzenie na rzecz ZUS Oddziału w S. zwrotu kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem II instancji według norm przepisanych. Zainteresowane wniosły o oddalenie apelacji płatnika w całości oraz o zasądzenie od płatnika na rzecz zainteresowanych zwrotu kosztów postępowania przed Sądem II instancji, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja podlegała oddaleniu albowiem okazała się nieuzasadniona. Wprawdzie apelacja formułuje w pierwszej kolejności zarzuty naruszenia prawa materialnego, jednak rozważania należy rozpocząć od oceny zasadności podniesionych zarzutów procesowych. Tylko bowiem prawidłowo ustalony stan faktyczny może stanowić podstawę do oceny poprawności zastosowania prawa materialnego (por.m.in. wyrok SN z 26 marca 2004 r. IV CK 208/03 LEX nr 182074; postanowienie SN z 18 marca 2009 r. IV CSK 407/08 LEX nr 511007).

Podkreślić zatem należy, że niezasadny, a wręcz niezrozumiały okazał się wyrażony w apelacji, zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zakresie oceny dowodów, bowiem w wywiedzionym środku zaskarżenia nie wskazano, których konkretnie dowodów on dotyczy. Tym samym już tylko z tego względu stanowisko apelującego nie poddaje się jakiegokolwiek analizie Sądu Apelacyjnego. Nie sposób bowiem zweryfikować zarzutu, który nie został skonkretyzowany, nie został osadzony w realiach tej konkretnej sprawy, nie został odniesiony do zaoferowanego przez strony i przeprowadzonego przez Sąd postępowania dowodowego.

Niezależnie od powyższego przypomnieć należy, że w świetle ukształtowanej w praktyce i nauce wykładni normy art. 233 § 1 k.p.c. nie może oznaczać naruszenia zasad oceny dowodów jedynie to, iż określony dowód został oceniony niezgodnie z intencją skarżącego. Ocena dowodów należy bowiem do zasadniczych kompetencji jurysdykcyjnych (władzy) sądu orzekającego i nawet sytuacja, w której z treści dowodu (materiału dowodowego) można wywieść wnioski inne, niż przyjęte przez sąd, nie stanowi jeszcze o naruszeniu art. 233 § 1 k.p.c. W orzecznictwie i literaturze wielokrotnie podkreślano, że skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd wywodząc wnioski faktyczne z przeprowadzonych dowodów, uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Za naruszające normę art. 233 §1 k.p.c. uznać należy też dokonanie oceny niekompletnej (a więc niewszechstronnej – pomijającej istotne dla poczynienia prawidłowych ustaleń fragmenty materiału procesowego).

Dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. konieczne jest wskazanie przyczyn dyskwalifikujących rozumowanie sądu. W szczególności skarżący powinien wskazać, w jaki sposób sąd naruszył opisane kryteria przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając, względnie wskazać jakie dowody wskazujące na fakty istotne dla rozstrzygnięcia zostały przez sąd pominięte.

W kontekście powyższego zaznaczenia wymaga, iż apelujący nie wskazał w czym upatruje uchybień Sądu w zakresie dokonanej oceny dowodów, na czym polegała wadliwość stanowiska zaprezentowanego w uzasadnieniu, które z powyższych reguł rządzących tą oceną zostały naruszone. Także więc z tego powodu jego stanowisko procesowe nie poddaje się weryfikacji.

Apelujący w ramach zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. podniósł jedynie, iż wadliwie Sąd Okręgowy pominął zgłoszony przez niego wniosek o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka Z. Z.. W kontekście tak sformułowanego zarzutu przyjąć należałoby, że apelujący nie kwestionuje oceny określonego dowodu, a zarzuca Sądowi I instancji naruszenie art. 227 k.p.c. Przy czym odniesienie się do tej kwestii zostanie dokonane równoległe przy omawianiu materialnoprawnej podstawy powództwa.

Następnie wyjaśnić należy, iż wbrew zarzutowi apelacji w niniejszej sprawie nie mogło dojść do naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisu art. 232 k.p.c. Umknęło bowiem skarżącemu, że adresatem normy wrazonej w zdaniu pierwszym tego przepisu są wyłącznie strony. Z kolei zaś, w realiach niniejszej sprawy, w ogóle nie było mowy o przeprowadzaniu przez Sąd Okręgowy dowodów z urzędu, stąd też nie mógł on również naruszyć treści art. 232 zd. 2 k.p.c.

Nadto, podkreślić należy, że całość materiału dowodowego - dokumenty kontroli ZUS dołączone do akt sprawy, nie pozostawiają wątpliwości, że umowy zawarte przez pracującego jako kierowca W. S. będącego jednocześnie pracownikiem spółki (...) ze zleceniodawcami spółki (...) zostały zawarte w celu wykonania przez tych zleceniodawców umowy ze (...) sp. z o. o. w S.. Potrzeba zawierania przez (...) umów z innymi przewoźnikami wiązała się z jednej strony z brakiem możliwości realizacji zadań nałożonych na płatnika przez organizatora transportu w gminie w oparciu wyłącznie o kierowców zatrudnionych u płatnika, z drugiej zaś strony chodziło o oszczędności polegające na unikaniu godzin nadliczbowych przez pracodawcę. Praca kierowcy na umowę zlecenia była tańsza, niż praca kierowcy zatrudnionego u pracodawcy w godzinach nadliczbowych. Co więcej zakres obowiązków zleconych umowami cywilnoprawnymi oraz tych zawartych w umowach o pracę pokrywał się. Były to czynności związane z obsługą pojazdów pracodawcy. Z tych wszystkich powodów, wbrew twierdzeniom apelacji, W. S. w ramach umów zlecenia faktycznie działał na rzecz (...) spółki z o.o., czyli na rzecz pracodawcy.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego kwestia sposobu comiesięcznego wystawiania faktur i tym samym wyliczania wynagrodzenia kierowców została dostatecznie wyjaśniona na etapie postępowania przed Sądem orzekającym. Sąd Okręgowy szczegółowo odniósł się do tej materii. Jednocześnie w aktach kontroli ZUS znajduje się dokumentacja źródłowa, w postaci umów zlecenia, formularzy ZUS RZA, ZUS RCA za sporne okresy, która wskazuje kwoty, jakie otrzymywał zainteresowany, które nie zostały skutecznie zakwestionowane co do okresu objętego spornymi decyzjami.

Sąd Apelacyjny odnosząc się do zarzutu naruszenia prawa materialnego uważa, że Sąd orzekający prawidłowo zastosował w sprawie przepis art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.). Zgodnie z treścią przedmiotowego przepisu, za pracownika w rozumieniu tej ustawy uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Powyższe rozwiązanie legislacyjne jest wyrazem dążenia ustawodawcy do objęcia obowiązkiem opłacania składek na ubezpieczenia społeczne przychodów z umów zlecenia i o dzieło zawartych, bądź wykonywanych na rzecz tego samego pracodawcy, a tym samym uniemożliwienie pracodawcom, będącym płatnikami składek na ubezpieczenie osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy, unikania powinności uiszczenia składek od przychodów osiąganych w związku z wykonywaną na ich rzecz pracą oraz przeciwdziałanie praktyce unikania regulowania wobec pracowników zobowiązań z tytułu godzin nadliczbowych. W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, iż pojęcie „pracownika” w rozumieniu powyższego unormowania ma szerszy zakres znaczeniowy niż pojęcie pracownika w rozumieniu przepisów prawa pracy (art. 2 k.p. i art. 22 § 1 k.p.), gdyż obejmuje ono również osoby wykonujące pracę na podstawie umów cywilno-prawnych lub umów, do których stosuje się przepisy kodeksu cywilnego, w sytuacji, gdy umowę tę zawarły z pracodawcą, z którym pozostają w stosunku pracy lub jeżeli w ramach tej umowy wykonują pracę na rzecz tego pracodawcy, choćby umowa cywilno-prawna została zawarta z osobą trzecią (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010/3-4 /46 oraz uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012/21-22/266 lub LEX nr 1103619 i uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2012 r., III UK 64/11, LEX nr 1215455). Objęcie definicją pracownika - oczywiście dla potrzeb prawa ubezpieczeń społecznych

- nie tylko pracowników w znaczeniu, jakie temu pojęciu nadają przepisy kodeksu pracy, ale także osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych (m.in. agentów, zleceniobiorców, wykonawców dzieła) oznacza jednocześnie rozszerzenie pracowniczego tytułu obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym, co wpływa na sposób ustalania podstawy wymiaru składek na to ubezpieczenie. Hipotezą normy prawnej wynikającej z art. 8 ust. 2a ww. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych objęte są dwa rodzaje relacji pomiędzy zainteresowanymi podmiotami. Pierwszą jest sytuacja, gdy oba stosunki (pracowniczy i cywilnoprawny) dotyczą tych samych podmiotów jednocześnie występujących wobec siebie w roli pracodawcy - zleceniodawcy i pracownika - zleceniobiorcy, drugą zaś sytuacja, gdy na istniejący stosunek pracy nakłada się stosunek cywilnoprawny między pracownikiem i osobą trzecią, na podstawie którego pracownik wykonuje pracę na rzecz pracodawcy (zleceniobiorcy itp.) w ramach łączącej pracodawcę z ową osobą trzecią umownej więzi prawnej. W tym ostatnim przypadku to w istocie pracodawca jest rzeczywistym beneficjentem pracy świadczonej przez pracownika - zleceniobiorcę, bez względu na to, czy w trakcie jej wykonywania pracownik pozostawał pod faktycznym kierownictwem pracodawcy i czy korzystał z jego majątku. Z regulacją art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych koresponduje unormowanie zawarte w art. 18 ust. 1a i w art. 20 ust. 1 tej ustawy, dotyczące problematyki podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. W sytuacjach, do których odwołuje się art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych mamy do czynienia z jednym, szeroko ujętym pracowniczym tytułem obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym, a zatem konsekwentnie w art. 18 ust. 1a i następnie w art. 20 ust. 1 tej ustawy nakazano w stosunku do tych ubezpieczonych uwzględnienie w podstawie wymiaru składek również przychodu z tytułu umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło. Podsumowując, w przypadku pracowników, o jakich mowa w art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi łączny przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, uzyskany z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy oraz umów cywilnoprawnych. W odniesieniu do tej kategorii ubezpieczonych (pracowników) płatnikiem składek jest pracodawca, a przychód z tytułu umowy cywilnoprawnej jedynie uwzględnia się w podstawie wymiaru składek z tytułu stosunku pracy (art. 18 ust. 1a ww. ustawy). Pracodawca, ustalając podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu stosunku pracy, powinien zatem zsumować wynagrodzenie z umowy cywilnoprawnej z wynagrodzeniem ze stosunku pracy. Obowiązki płatnika powinny bowiem obciążać podmiot, na rzecz którego praca w ramach umowy cywilnoprawnej jest faktycznie świadczona i który w związku z tym uzyskuje jej rezultaty, unikając obciążeń i obowiązków wynikających z przepisów prawa pracy. Ugruntowane stanowisko w tej kwestii zostało zaprezentowane w wyrokach Sądu Najwyższego: z dnia 14 stycznia 2010 r. (I UK 252/09, LEX nr 577824), z dnia 22 lutego 2010 r., (I UK 259/09, LEX nr 585727) i z dnia 18 października 2011 r. (III UK 22/11, OSNP 2012/21-22/266) oraz w postanowieniu Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2012 r. (III UK 64/11, LEX nr 1215455).

W aspekcie regulacji art. 8 ust. 2a ustawy systemowej - rację ma zatem Sąd I instancji, że czynności wykonywane przez ubezpieczonego, w ramach zawartych ze współnikami spółki cywilnej umów zlecenia w istocie wykonywane były na rzecz (...) sp. z o.o., która w spornym okresie była pracodawcą ubezpieczonego W. S.. Pracownik ten zatrudniony na podstawie umów zlecenia był jednocześnie pracownikiem (...) i świadczył pracę jako kierowca autobusów. Praca świadczona w ramach umów zlecenia nie odbiegała od pracy wykonywanej w ramach stosunku pracy.

W orzecznictwie przyjmuje się, że zatrudnianie pracowników poza normalnym czasem pracy na podstawie umów cywilnoprawnych przy pracach tego samego rodzaju co objęte stosunkiem pracy, stanowi obejście przepisów o czasie pracy w godzinach nadliczbowych oraz przepisów dotyczących składek na ubezpieczenie społeczne (wyrok SN z 30 czerwca 2006 r., II UKN 523/99, OSNP 2002/1/22). Włączenie w tę konstrukcję prawną dodatkowego podmiotu, jako formalnego kontrahenta pracownika nie powinno mieć większego znaczenia, skoro beneficjentem pracy pozostaje ten sam pracodawca, kosztem pracy pracownika. Znaczenie ma tu też zmniejszenie oskładkowania pracy, na czym z kolei pracownik straci w przyszłości, gdy zrealizuje się ryzyko ubezpieczeniowe związane ze zdrowiem lub starością. Wychodząc zatem z aksjologii ochrony praw pracownika jak i szeroko rozumianej ochrony ubezpieczeniowej, trudno dopatrzeć się niekonstytucyjnego działania ustawodawcy, który praktyki takie próbuje ograniczyć. Trzeba też zauważyć, że przepis art. 8 ust. 2a był wielokrotnie podstawą wyrokowania przez sądy powszechne i Sąd Najwyższy i jego konstytucyjność nie budziła zastrzeżeń. W zakresie konstytucyjności art. 8 ust. 2a ustawy systemowej

przypomnieć wypada, iż zabezpieczenie społeczne to domena ustawy zwykłej (art. 67 Konstytucji). Nadto przepis art. 8 ust. 2a ma do spełnienia określone cele, nie tylko z zakresu ubezpieczeń społecznych, a przejęta regulacja ma swoje racjonalne uzasadnienie, choćby łączone z przeciwdziałaniem instrumentalnemu wykorzystywaniu przepisów prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z 16 maja 2014 r. II UK 444/13, LEX nr 1508967). Wypada też wskazać wyrok Sądu Najwyższego z 13 lutego 2014 r. (I UK 323/13), w którym Sąd Najwyższy stwierdził, że przepis art. 8 ust. 2a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych nie narusza art. 51 ust. 1 i art. 84 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Reasumując, Sąd Apelacyjny nie dopatrył się przesłanek uzasadniających istnienie wątpliwości co do konstytucyjności regulacji art. 8 ust. 2a. ustawy systemowej. W dotychczasowym orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że jeżeli określony sposób rozumienia przepisu ustawy utrwalili się już w sposób oczywisty, a zwłaszcza jeśli znalazł jednoznaczny i autorytatywny wyraz w orzecznictwie Sądu Najwyższego lub Naczelnego Sądu Administracyjnego, to należy uznać, że przepis ten w praktyce nabrali takiej właśnie treści, jaką odnalazły w nim najwyższe instancje sądowne naszego państwa (zob. np. wyrok z 3 października 2000 r., sygn. K 33/99, OTK ZU nr 6/2000, poz. 188). W orzecznictwie Sądu Najwyższego, zapoczątkowanym uchwałą z 2 września 2009 r., sygn. akt II UZP 6/09 (OSNP nr 3-4/2010, poz. 46), jednolicie przyjmuje się, iż w wypadku, gdy osoba, pozostająca w stosunku pracy, jednocześnie w ramach umowy zlecenia zawartej z osobą trzecią wykonuje pracę na rzecz swojego pracodawcy, to wówczas ten pracodawca jest płatnikiem składek na obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe tego pracownika z tytułu tej umowy (zob. też np. uchwała SN z 6 lutego 2014 r., sygn. akt II UK 279/13, Lex nr 1436176). Wyżej wskazane stanowisko zajmują też sądy apelacyjne (zob. np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 30 lipca 2015 r., sygn. akt III AUa 754/15, Lex nr 1793814; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 20 października 2015 r., sygn. akt III AUa 224/15, Lex nr 1927589; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 27 października 2015 r., sygn. akt III AUa 252/15, Lex nr 1927597; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 29 października 2015 r., sygn. akt III AUa 132/15, Lex nr 1927574).

Sąd Apelacyjny podzielił zatem stanowisko Sądu I instancji, że w okolicznościach rozpoznawanej sprawy znajduje zastosowanie pogląd prawny wyrażony przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010/3-4/46, zgodnie z którym pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy o dzieło zawartej z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe z tytułu tej umowy.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego bezpodstawnym okazał się także zarzut naruszenia art. 2 Konstytucji RP. Opublikowany na stronach internetowych ZUS poradnik sam w sobie nie stanowi źródła prawa powszechnie obowiązującego. Dokonywana przez organ rentowy interpretacja przepisu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej w poprzednich latach nie ma zatem dla Sądu orzekającego charakteru wiążącego i może być traktowana co najwyżej jako wsparcie argumentacji płatnika składek, albowiem ustaleń faktycznych, na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, sąd orzekający dokonuje samodzielnie. Jak słusznie przyjął Sąd Okręgowy interpretacja przepisów należy do sądu orzekającego. Sąd rozpoznając sprawę dokonuje wykładni przepisów nie opierając się na ich interpretacji przedstawionej przez organ rentowy w poradniku.

Słusznie też postąpił Sąd Okręgowy nie uwzględniając wniosku dowodowego płatnika aby przesłuchać w charakterze świadka dyrektora ZUS Oddział w S. Z. Z., odnośnie znaczenia interpretacji dotyczącej stosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej zamieszczonej na stronie internetowej zakładu, bowiem nie zajmuje się on wykładnią autentyczną przepisów prawa. W tym stanie rzeczy zarzut naruszenia art. 227 k.p.c. jawi się jako bezzasadny.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Apelacyjny uznał apelację za nieuzasadnioną i na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił ją w całości.

O kosztach procesu za drugą instancję Sąd Apelacyjny orzekł na zasadzie słuszności wyrażonej w art. 102 k.p.c. Sprawa bowiem mogła budzić interpretacyjne rozbieżności. Z tego powodu mogła po stronie płatnika wywołać subiektywne

odczucie, że jego stanowisko jest słuszne. Z tych względów Sąd Odwoławczy odstąpił od obciążania płatnika składek kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Urszula Iwanowska SSA Barbara Białecka SSO del. Gabriela Horodnicka

- Stelmaszczuk